

Едва ли скоро ще има по-удачен момент от представянето на документалната книга „Тодор Живков. Биография” в електронната библиотека на desebg.com след [петъчния скандал с конференцията](#) в СУ „Климент Охридски”, посветена на Людмила Живкова.

В книгата ще намерите няколко основни теми, които в останалите биографии, включително и на претендиращи за професионализъм историци, липсват или не се основават на важни архиви. Такива основни въпроси са:

- [миналото на Тодор Живков](#) в комунистическата партия;
- възходът към властта, като поддръжник на сталинската система, налагана от неговия политически баща Вълко Червенков;
- овладяването и [подчинението на репресивния апарат на Държавна сигурност](#) на личната власт на Живков;
- васалното му отношение към съветските ръководители;
- икономическата му политика и [трите фалита](#), които управлението му регистрира през 1960 г., 1977 г. и 1987 г.;
- [системата на правоимащи](#), чрез която той купува партийния елит;
- [най-характерните престъпления](#) по време на управлението му;
- действителният характер на Живков, различен от баналните клишета на държавник и политик;
- [Живков и фамилията му](#).

Колкото повече време минава от първото издание на книгата през 2009 г., толкова

Истината за Живков и неговото управление

Написано от Христо Христов
Неделя, 21 Октомври 2012 10:54

повече се убеждавам в правилността на подхода ми при написването на книгата. Днес тя е алтернатива на продължаващите опити за реабилитация на неговото управление и на фамилията му.

За мен остава удовлетворението, че според продажбите на биографични книги в България биографията на Тодор Живков заема първо място сред българските и на второ след преводното издание на биографията на принцеса Даяна.

По-долу ви предлагам предговора към книгата, която през 2010 г. претърпя второ издание.

Това е разказ за един човек и неговата власт. Тодор Живков. Трудно е да бъде съпоставена друга политическа фигура в по-новата история на България, в която властта така да се концентрира и същата тази власт да рефлектира по такъв начин върху цял един човешки живот. Ако рухването на Берлинската стена е символът на разпадането на Съветската империя през 1989 г., то за нас българите оттеглянето на Живков без съмнение е символът на края на тоталитарната комунистическа система в България. Две събития, една и съща дата – 9 ноември 1989 г.

⋮

Символиката, определена от историята, едва ли е случайна. Макар в България да се отбелязва не 9 ноември, денят на оставката на генералния секретар, а 10 ноември – деня в който неговите поданици в страната бяха уведомени за случилото се, едва след като политическите му наследници в Българската комунистическа партия напълно и с облекчение се бяха уверили, че партийният пленум я е приел (току виж станало нещо непредвидено в сценария и Живковите надежди, да подържи още малко властта в ръцете си, се превърнат в реалност).

Двадесет години (първото издание на биографията на Живков излиза през ноември 2009 г.), след тези събития съществува достатъчна дистанция във времето да се опитаме да разберем човека, с когото се отъждествява по-голямата част от комунизма в България. Желанието ми с настоящата книга открито и честно да се разкаже за него и неговата власт. Защото без да познаваме Живков, не може да бъде разбран

българският комунизъм. А без знанието за него ние ще останем слепи за много явления в нашата действителност, в които продължава да се отразява наследството на тоталитарната система. Джордж Оруел е казал, че „който контролира миналото, контролира и бъдещето”. Гениална мисъл, която се изпълва с толкова много съдържание, когато се отнесе към затворените тоталитарни общества, каквото беше и българското до 1989 г.

През цялото време, когато работих върху книгата си представях три групи образи (образът на Тодор Живков, разбира се, не се брои). От една виждам няколко поколения българи, загубени завинаги в илюзията на „Живковия социализъм”, за голяма част от които знам, че той ще си остане „Тато”, „при когото се живее по-добре”. От друга страна са онези няколко милиона българи, излезли за първи път свободно преди онези избори, през юни 1990 г., които Партията нямаше как вече да спечели с 99 процента. Онези българи, които не искаха повече да живуркат под похлупака на комунистическата действителност (по Георги Марков), а да живеят свободно. Най-вече обаче мислих за онези поколения млади българи, които имат щастието да са се родили след мъчителния край на „реалния социализъм”. Все си мисля, че те трябва да имат възможност да знаят какво и как се е случило, а целта на документалните книги, каквато е тази, е точно такава.

За мен беше важно да потърся и представя образа на автентичния Тодор Живков, онзи – другият, извън политика и държавника. Усилията ми се съсредоточиха върху това да покажа и онези негови лица, които самият Живков, е криел още преди времето на своето управление.

Затова освен в Централния държавен архив, съхраняващ основните партийни документи от епохата на комунизма и правителствените архиви, в проучването са включени и архивите на Държавна сигурност в МВР. Извън тях следва да се прибавят и някои разсекретени по съдебен път масиви на бившето [Първо главно управление](#) на ДС (разузнаването при Живков). На следващо място са новите разсекретени архиви на британското посолство в България, съхранявани в Държавния архив на Великобритания за периода 1967-1975 г.

Не на последно място са включени и няколко много важни съдебни архиви, които все още остават далеч от интереса на документалистите и изследователите. Това са делото за убийствата в лагерите на бившата Прокуратура на въоръжените сили от 1990 г., дело №1 от 1990 срещу Тодор Живков* и дело №4 от 1990 г. за икономическата катастрофа на Главна прокуратура. Надявам се, че читателят ще се увери, че точно в

тях са останали някои от „лицата” на Тодор Живков, които другаде не могат да бъдат видени. Разбира се, използвал съм по-важните спомени и проучванията, които се появиха след промените, посветени, както на комунистическата епоха, така и в частност на Тодор Живков.

С тази книга бих желал да отдам значимото и на двама истински и свободни българи, които се осмелиха публично да кажат истината за Живков и управлението му още докато той беше в апогея на своята власт – дисидентите [Георги Марков](#) и [Петър Семерджиев](#).

Те платиха най-висока цена за смелата си постъпка – единият с живота си, а другият с риска да го загуби и да остане в пълно изгнание. За разлика от някои историци, които тогава удобно са мълчали, а днес малодушно ги пренебрегват в разказа си за българския комунизъм. С Петър Семерджиев имах късмета и възможността да се среща и да разговарям малко преди да почине през май 2008 г. в Ерусалим. Част от разговора също е използван.

Идеята за написването на тази документална книга принадлежи на фондация „Свободна и демократична България” в лицето на [нейния основател Димитър Паница](#) и изпълнителния ѝ директор Ленко Ленков. Това стана възможно след публикуването на книгата ми „Убийте Скитник” за убийството на [Георги Марков](#),

която убеди, че задълбоченото и обективно проучване на архивите може да възстанови действителната картина на важни отминали събития, още повече, когато интересът е те да останат скрити. Благодаря на тях и на всички останали, които ме подкрепиха и направиха възможно реализирането на един такъв проект. Благодаря и на хората, които в реда на своите служебни задължения оказаха съдействие при достъпа за проучването на гореизброените архивни масиви, без които книгата не би била същата.

Надявам това изследване да допринесе за процеса, чрез които по-открито и свободно се опитваме да научим истината за близкото минало.

Накрая, след толкова дълго връщане назад във времето, след прелистване на хиляди архивни страници, искам да кажа, че Тодор Живков не е вярвал в комунизма. Не е вярвал и в „реалния социализъм” или както самият той накрая го нарече – „недоносче”. Неговата вяра винаги е била властта. Комунистическата система, е само средството, което я е гарантирала. Затова е пазил системата такава толкова дълго време. От тази гледна точка книгата може да бъде и един урок по властолюбие за най-дълго властвалия български комунистически лидер. Тодор Живков.

*Тук трябва да се направи една съществена забележка. В редица публикации и дори сериозни исторически изследвания може да се срещне погрешното твърдение, че по дело № 1/1990 г. Тодор Живков е оправдан от съда, нещо, което не отговаря на истината и въвежда читателите в заблуждение. С решението си Общото събрание на наказателните колегии на Върховния съд през 1996 г. не оправдава бившия генерален секретар на БКП, а отменя присъдата му. Разликата е съществена и може да бъде потвърдена от всеки юрист. Основанията за това е правото му, като всеки подсъдим, да се възползва от действието на по-благоприятния закон. В случая – от новата Конституция на република България от 1991 г., в който е записано, че държавния глава може да бъде съден само за държавна измяна (обвиненията по дело № 1 срещу Живков са за злоупотреби с власт). Отмяната на една присъда не значи оправдание. Просто Тодор Живков се възползва и от преимуществата на демокрация. Очевидно наследниците му в БКП, пишейки новата Конституцията са предвидили да се вземат всички мерки за предотвратяване на съдебното установяване на истината за неговото управление, не защото любовта им към политическия им баща е толкова голяма, а защото с осъждането на Живков щеше да бъде осъдена и партията, на която те самите принадлежаха. Отделен е въпросът, че Живков не е бил в пълното си качество на президент или държавен глава, а председател на колективен орган, какъвто е Държавния съвет, но това са юридически спорове и тълкувания.

Христо Христов, „Тодор Живков. Биография”, Институт за изследване на близкото минало, изд. „Сиела”, второ издание, 2010 г., 639 страници.